

Vår dato	Vår referanse
28.10.09	09/444-2 IJS
Deres dato	Deres referanse
31.06.09	200903639 EO KG/an

Justisdepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

JUSTISDEPARTEMENTET	
02 NOV 2009	
SAKS NR.:	200903639
AVD/KONT/BEH:	LOV/EO/KG
DOK. NR. 24	ARKIVKODE:

Høring – NOU 2009:9 Lov om offentlige undersøkelseskommissjoner – høringsvar fra Direktoratet for forvaltning og IKT

Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) har vurdert NOU 2009:9 Lov om offentlige undersøkelseskommissjoner. Lovutvalget har gjennomført et omfattende arbeid. Gjennom sin presentasjon oppnår utvalget å synliggjøre granskingskommissjoners (undersøkelses-kommissjoners) spesielle rolle og funksjon i forhold til særskilt oppnevnte ekspertorganer, domstolsbehandling og behandling i eksisterende organer. Tilnæringsmåten som utvalget har brukt i sitt arbeid, inngir også tillit til at ulike aspekter ved kommisjonenenes data/faktainnsamling og vurderinger er godt belyst. Vi merker oss spesielt utvalgets informasjonsinnhenting blant ledere for og berørte av granskingskommissjoner.

Difi har ingen kritiske synspunkter på de vurderinger som er gjort og forslaget til lov. Men vi ønsker å benytte anledningen til å støtte spesielt opp om noen av vurderingene og forslagene.

Granskingsbegrepet og begrensning av bruk av utredningsformen

NOUen gir en god oversikt over hvordan begrepet "gransking" blir brukt og brukes i forskjellige betydninger. I mediene og i offentlige debatter synes mange å forvente at en «gransking» skal avdekke kritikkverdige forhold. En hensikt med å omtale utredningsarbeidet som en «undersøkelse» er å fokusere sterkere på utredningsarbeidets karakter, uavhengig av eventuelle forventninger til resultatet. Det er som utvalget påpeker viktig å benytte et mer nøytralt begrep som nedtoner forventningene om at "granskningen" skal avdekke kun kritikkverdige forhold. Begrepet "undersøkelse" vil kunne betone at dette er en utredning der utfallet ikke er gitt.

Vi mener også at forslaget om å begrense bruk av denne utredningsformen er viktig. Vi støtter både kravet om å vurdere om det finnes faste organer som bør brukes, og kravet om å grundig vurdere om dette er den klart mest hensiktsmessige utredningsformen. Den terskelen som synliggjøres ved at det settes krav om allmennviktig betydning og oppnevning av Kongen i statsråd, vil sikre at oppnevningsorganet må tenke seg grundig om.

Vår erfaring er at det har vært "noe for lett" å ty til oppnevning av granskingskommissjoner i en situasjon der oppnevningsorganet er i en sterkt presset situasjon. Gjennom en gransking vises handlingskraft, mens en mer formålstjenlig og konstruktiv løsning kunne være en organisatorisk gjennomgang. Kostnadene ville også bli atskillig mindre. Det er imidlertid ikke sikkert at oppnevningsorganet vil føle seg forpliktet til å følge opp forslagene like aktivt fra en organisasjonsgjennomgang, men oppnevningsorganet bør uansett i en slik situasjon se på hvilke virkemidler som er mest hensiktsmessige.

Difi mener at det er hensiktsmessig å lovfeste regler for offentlige undersøkelseskommissjoner. Det er flere årsaker til dette som utvalget redegjør for. Vi vil trekke fram det effektivitetsfremmende ved at klarere regler gir et tryggere grunnlag for kommisjonen og dets medlemmer. Det at loven sikrer at

terskelen for å oppnevne denne type kommisjoner blir høyere og at kommisjonsformen reserveres til saker som den er mest egnet for, bidrar også til bedre formåls effektivitet.

Ansvarlig fagmyndighets oppfølgingsplikt

Oppmerksomheten knyttet til ”granskinger” er klart større enn ved andre utredninger som for eksempel organisasjonsgjennomganger. Slike ”granskinger” blir dermed et kraftigere virkemiddel for å få til endring enn andre gjennomganger. På den annen side peker lovutvalget på flere grunner til at forvaltningen ikke følger opp eller tar raskt nok stilling til ulike kommisjoners vurderinger. Det pekes for eksempel på hvilke negative konsekvenser dette har for de enkeltpersoner som kritiseres. Difi vil også understreke at dette kan ha svært negativ virkning for det eller de organer som blir kritisert. Dette rammer hele organisasjonen, dennes omdømme og de som er ansatt i virksomheten.

Krav til oppfølgingsplikt (§13) ser vi derfor som svært viktig.

Undersøkelseskommisjonens sammensetning og arbeidsform

Kommisjonens størrelse er viktig for å få til et effektivt arbeid og at antallet angis til minimum 3 og maksimum 5 synes hensiktsmessig. Kommisjonens leder skal utpekes av Kongen i statsråd. Det forutsettes at lederen skal ha lederkompetanse (kap 36: Bemerkninger til de enkelte bestemmelsene), men dette er ikke tatt eksplisitt inn i § 2 i loven. For at kommisjonens arbeid skal være effektivt, konstruktivt og til dels kreativt, er lederens rolle og utøvelse av godt lederskap etter Difis oppfatning, særlig viktig.

Faglig sammensetning er selvsagt vesentlig, men for å få belyst saksforholdet må en trekke på spesialkompetanse utenfor kommisjonen. Medlemmene av kommisjonen bør derfor til sammen ha tilstrekkelig bred kompetanse og kunne sikre at ulike innfallsvinkler, perspektiver og aspekter ved saksforholdet blir belyst. Kommisjonen må sikre helheten, mens spesialkompetanse kan utrede særspørsmål eller spesielle tema.

Difi ser det som viktig at minst ett medlem er jurist. Ivaretagelse av involvertes rettssikkerhet og vurderinger som medfører at kommisjonen må ta stilling til rettsspørsmål, tilsier dette.

Uavhengighet

Tilliten til kommisjonsarbeidet er av stor betydning. Uavhengighet er viktig for å unngå mistanke om at kommisjonen lar seg påvirke av andre hensyn enn de saklige. Likeledes er det viktig at kommisjonen innenfor mandatet og lovens rammer ikke skal kunne instrueres i hvordan undersøkelsen skal gjennomføres. Gjennom å lovhjemle undersøkelseskommisjoner og å lovfeste uavhengigheten, mener vi at ansvarsfordelingen mellom kommisjonen og oppnevneende organ/ansvarlig statsråd, blir klarere. Vi oppfatter dette som at statsråden (departementet) er avskåret fra å instruere og at dennes ansvar derfor blir begrenset til å sikre oppfølging.

Vennlig hilsen
for Difi

Hans Christian Holte

Direktør

Kopi:
Fornyings- og administrasjonsdepartementet